

УДК 330.837:330.341.1

*Н. М. Краус,**к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки,**ВНЗ Укоопспілки "Полтавський університет економіки і торгівлі"**К. М. Краус,**к. е. н., доцент кафедри комерційної діяльності та підприємництва,**ВНЗ Укоопспілки "Полтавський університет економіки і торгівлі"**О. С. Криворучко,**асистент кафедри комерційної діяльності та підприємництва,**ВНЗ Укоопспілки "Полтавський університет економіки і торгівлі"*

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ФОН "ІННОВАЦІЙНОГО КОРИДОРУ" МІКРО- ТА МАКРОРІВНЯ

N. Kraus,

Ph.D., Associate Professor of the Department of International Economics

Poltava University of Economics and Trade

K. Kraus,

Ph.D., Associate Professor of the Department of Commerce Activities and Entrepreneurship

Poltava University of Economics and Trade

O. Kryvoruchko,

Assistant of the Department of Commerce Activities and Entrepreneurship

Poltava University of Economics and Trade

INSTITUTIONAL BACKGROUND OF "INNOVATIVE CORRIDOR" ON MICRO AND MACRO LEVELS

У статті досліджено та проаналізовано взаємодію інституційних елементів (учасників) "інноваційного коридору". Обґрунтовано і розкрито інституціональний зріз інноваційної економіки на мікро- та макрорівнях. Встановлено особливості інституціонального забезпечення під впливом змін в інституціональній, науково-технічній, технологічній і соціально-економічній структурах у напрямі становлення інноваційних хабів, іннотехів, хакатонів.

Доведено, що інституціональні зрушення в економіці в напрямі інноваційності — це довгохвильовий перетворювальний процес соціально-економічного розвитку структурних одиниць, що проявляється в досягненні пікових показників розвитку та процесом інноватизації економіки. Запропоновано "інноваційний коридор" розуміти як механізм взаємодії інституціональних елементів інноваційної системи, які визначають, формують та у разі необхідності коригують інституційний фон, який забезпечує в кінцевому результаті "народження та вихід", з цього коридору інноваційних продуктів/послуг, а також перетворення діяльності інститутів на повсякденну та призвичаєну до нових правил, норм, умов ведення інноваційної діяльності.

Зроблено висновок про те, що інституціональний фон інноваційної економіки представляє собою впорядкування нормативно-правової бази сфери інновацій відповідно до основного закону цієї сфери, а саме Закон України "Про інноваційну діяльність", що й визначає інституціональну палітру інноваційної економіки.

Interaction of institutional elements (members) of "innovative corridor" is investigated and analyzed in the paper. Institutional lump of innovative economy on micro and macro levels is grounded and disclosed. The features of institutional support under the influence of changes in the institutional, scientific, technological and socio-economic structures in the direction of becoming of innovative hubs, innotekhes, hackatons are established.

It is proved that institutional changes in the economy in the direction to innovativeness is a long-wavelength transformational process of socio-economic development of structural units, which manifests in reaching peak indicators of development and the process of innovatyzatsn of the

economy. It is proposed to understand "innovative corridor" as a mechanism of interaction of institutional elements of innovative system that define, form and correcte of the institutional background that provides in the end "birth and exit" from this corridor of innovative products/services, and also transformation of the activity of institutions in everyday and accustomed to new rules, norms and conditions for doing innovative activity.

It is concluded that institutional background of innovative economy represents a streamlining of the regulatory framework of innovative sphere according to the basic law, namely the Law of Ukraine "On innovative activity", which defines institutional palette of innovative economy.

Ключові слова: інститути, інновації, інноваційна економіка, "інноваційний коридор", інституціональний фон, модель "11i", інформація, інфраструктура.

Key words: institutions, innovations, innovative economy, "innovative corridor" institutional background, model "11th", information, infrastructure.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Науково-інноваційний шлях розвитку економічних систем об'єктивно є початковим етапом формування та становлення постіндустріального, інформаційного суспільства. Глобалізація світової економіки, зусилля зі вступу України до різних світових організацій та її бажання стати розвинутою країною з конкурентоздатною економікою, зумовлює необхідність і потребу в забезпеченні економічного росту, а саме: в переході від сировинно-орієнтованої економіки до інноваційної. Формування наукомісткого виробництва, підвищення ролі нематеріальних форм капіталу та інтелектуального фактору, перехід до інтенсивного способу виробництва підтвердили свою беззаперечну перевагу й перспективність.

Зростання ролі НТП у суспільно-економічному прогресі адекватно відображено в сучасній економічній теорії. Якщо класична і неокласична школи могли обходитися без цього, то заслуга інституціональної теорії класичного напрямку полягає в тому, що вона, спираючись на наукове пізнання, структурування його розвитку у вигляді технологічних укладів і технологічних способів виробництва, втілила їх в економічну теорію. Інституціональна теорія перевела економічну теорію на якісно новий рівень, коли технологічні процеси розглядаються в єдності з економічним розвитком і вдосконаленням виробничих та суспільних відносин. Це якісно новий рівень економічної теорії та методології, який не лише відображає сучасний рівень пізнання, але й пов'язаний із становленням нової, постіндустріальної парадигми економічної теорії [1, с. 12].

Отже, інституціональний фон інноватизації потребує конкретизації та врахування тих змін, що для інноваційного вектору розвитку є обов'язковими. Саме інститути визначають хід інноватизації економіки країни, її регіонів, венчурних підприємств та інноваторів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Цінними в науковому сенсі дослідженнями проблематики інституціональної структури та положень інсти-

туціональної еволюційної теорії є наукові праці таких визначних учених, як Д. Норт, Ж.-Е. Лейн, Е. Петерс, С. Хантінгтон.

Українські вчені-економісти теж активно долучаються до творення понятійного апарату інституціонального зрізу системних досліджень інноваційної економіки. Серед них імена Ю. Зайцева, О. Завгородньої, В. Завдовського, Ю. Ковальчук, І. Куфтарьова, О. Набатової, Е. Немчинова, О. Пархоменка, С. Передньої, В. Осецького, Б. Одягайло, Л. Федулової, А. Чухна. Але, разом з тим, значна кількість проблем щодо пізнання інституціонального фону інноваційного вектору розвитку, становлення "нових" інститутів інноваційного розвитку та розкриття гносеологічних особливостей інституціонально-антропологічної субстанції економіки інноваційного типу залишаються недостатньо розкритими.

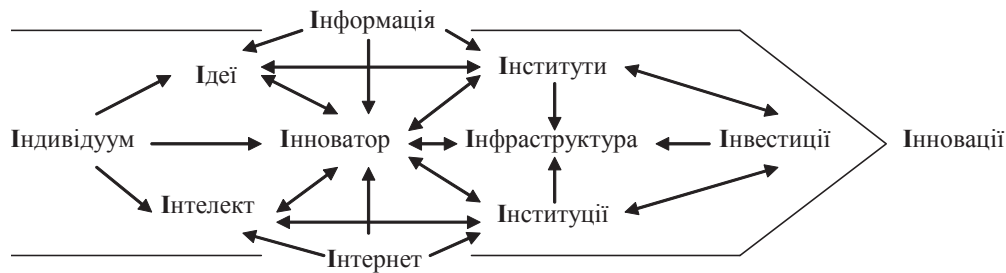
ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження взаємодії інституційних елементів (учасників) "інноваційного коридору". З'ясування особливостей формування цього коридору враховуючи дієвий інноваційний механізм типу "самоорганізація — саморегулювання — саморозвиток" інститутів інноваційного розвитку під впливом змін в інституціональній, науково-технічній, технологічній та соціально-економічній структурах. Обґрунтування і розкриття інституціональної компоненти "інноваційного коридору" на мікро- та макрорівнях.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Проблема становлення економіки інноваційного типу в Україні перебуває не лише і не стільки у технологічному вимірі, скільки в ціннісно-інституціональній площині. Вона полягає в низькому соціально-інноваційному потенціалі суспільства, неспроможності інституційного середовища на відтворення і реалізацію цього потенціалу, незатребуваності впроваджуваних інновацій існуючим соціально-ціннісним середовищем [2, с. 239].

Інформація і суспільство є середовищем, в якому функціонує людина. Вона є творчим організаційно-об'єднуючим елементом у поєднанні інформаційного середовища із суспільством [3, с. 4]. Велике значення в інноваційних процесах відіграє економічний та інститу-

Рис. 1. Базова модель інституціонального фону інноватизації економіки шляхом формування "інноваційного коридору" в рамках моделі "111"

Джерело: [8, с. 350].

ціональний фоні. Їх основою є система "індивідуум — інформація — знання — ідея — інновація", в якій відбувається перетворення інформації в інноваційний продукт. Антагоністичні завдання людини і суспільства поєднуються в досягнення економічної вигоди. Створення умов для діалектичного єдності економічних суперечностей людини й суспільства, є ключовим моментом становлення інноваційної економіки [3, с. 5].

Ми переконанні, що кожна система культури втілюється в праві, філософії, моралі, структурі виробничих відносин. При цьому "соціальний статус людини більше визначається її освітнім рівнем, здатністю перетворювати інформацію у знання, здійснювати продуктивну діяльність в умовах технологічно досконалого суспільства" [4, с. 79]. Індивідум "є особливим елементом, генератором перетворення психічного в економічне шляхом його соціалізації та персоніфікації. Це щодо творення економічних реформ, — пише український науковець Б. Одягайло. А з іншого боку, людина стає мотором інноваційного процесу... Перша особливість людини коріниться в людині-споживачеві..., друга — в людині-виробнику... Щоденний продукт людської діяльності — інноваційне рішення — створює животної сутність будь-якого інноваційного товару/послуги" [5, с. 156].

Якщо дивитися на формування інноваційної економіки крізь призму інституціоналізму, то видно, що людина через систему інститутів здійснює інноваційну діяльність, структуруючи економічно-інноваційний простір, утворюючи його складові "клітини" — бізнес-інкубатори, технопарки, технополіси, інноваційні хаби, іннотехи, інноваційні кластери [6, с. 23; 7, с. 17]. Вони формують покращене середовище людської життєдіяльності, забезпечують побудову інноваційної економіки. Згідно з інституційною парадигмою це означає, що людина є первинна, а інститути інноваційного розвитку вторинними. Така теза дає можливість для моделювання інноватизації економіки на основі аналогії проявів людської індивідуальності, шляхом формування "інноваційного коридору" в рамках моделі "111" (рис. 1).

Закордонні науковці І.Г. Куфтирьов та С.С. Передня вивчаючи "міжнародний інноваційний коридор" крізь призму розвитку технологічного підприємництва стверджують, що "інноваційний коридор є компонентою інноваційної інфраструктури, себто елементом інноваційної системи, що являє собою механізм взаємодії інституціональних елементів (учасників) різних інноваційних систем, що забезпечує вихід інноваційних продуктів або самих компаній на міжнародні ринки" [9, с.

151]. Вони переконанні, що функціонування "інноваційного коридору" сприяє як посиленню інтеграційних процесів всередині самих інноваційних систем, так і інтеграції систем між собою. Науковці зауважують, що примітним є і той факт, що взаємодія учасників — "будівельників інноваційного коридору" — може мати неформальний характер і ґрунтуватися на взаємних інтересах у рамках розвитку їх інноваційних траєкторій.

Ми під "інноваційним коридором" розуміємо механізм взаємодії інституціональних елементів (учасників) інноваційної системи, які визначають, формують та у разі необхідності коригують інституційний фон, який забезпечує в кінцевому результаті "народження та вихід", з цього коридору інноваційних продуктів/послуг.

Обґрунтовуючи та аналізуючи рисунок 1, варто розкрити й зміст інституціонального фону "інноваційного коридору". Так, ми переконанні, що інститути створюють стимули, визначають правила та принципи людської поведінки [10, с. 65], встановлюючи для неї обмеження, проте інституціональні "межі" людської діяльності досить "розмиті" та віртуалізовані.

Формування інститутів інноваційного розвитку — процес ендегенний, пов'язаний з історичним досвідом взаємодії людей. Спроби ззовні впровадити запозичені правила будуть невдалими, якщо підуть у розріз з тією культурою і неформальними практиками, які вже існують у суспільстві. Інститути досить інертні, але поступово змінюються з накопиченням досвіду особами, які приймають рішення. Досвід дозволяє їм коригувати існуючі інноваційні поведінки, сприяє виникненню нових інститутів [11, с. 6; 12, с. 5].

До того ж до "інноваційного коридору" повинні входити інститути-установи, організації (інноваційні компанії, підприємці-інноватори), котрі бачать суттєві перспективи для комерціалізації своїх рішень на ринках інновацій та технологій. Роль "будівельників інноваційного коридору" може бути покладена на:

- інфраструктурних учасників інноваційної системи (технопарки, іннотехи, фінтехі, хакатони, інноваційні хаби, індустріальні парки, віртуальні бізнес-інкубатори);
- дослідно-конструкторські вузли та створення на їх базі техніко-впроваджувальних зон, технологічних кластерів на базі коворкінг-центрів;
- інвестиційно-консалтингові компанії, що спеціалізуються на "упаковці" інноваційних проектів на передінкубаційній стадії (центри обґрунтування інноваційної концепції);

— структури та органи міжнародного розвитку, які створенні на базі регіональних органів державного управління;

— формальні і неформальні інститути інноваційного розвитку та фінансового забезпечення діяльності коридору (регіональні венчурні інвестиційні фонди та їх представництва за кордоном, офіційні і тіньові бізнес-ангели, приватні інвестори) [9, с. 151; 13].

Для "інноваційного коридору" передусім необхідне розширення інтелектуального простору, чим забезпечується "технологічний коридор" просування інновацій. В основі механізму його розширення лежить фундаментальна взаємодія потоків знань і відомостей, які й визначають кінцевий результат розширення. Якщо інформаційна маса в соціумі встигає "викристалізуватися" в необхідні для інноваційного прориву знання, — вищевказаний механізм спрацьовує. "Кристалізація" забезпечується за рахунок формування так званих "змістових атракторів", ядром яких є інвестиції (рис. 1). Конструювання подібних механізмів, формування нових змістів (в які "запаковуються" знання) закладене в основу постіндустріальної модернізації суспільства. Освоєння подібних механізмів та розуміння філософії їх дії, дає шанс "вирватися з глухого кута наздоганяючого розвитку" [14, с. 37].

У моделі "11i" на рисунку 1 простежується проблема співвідношення соціального та інтелектуального просторів, що тісно пов'язана з недооцінкою інноваційної практики використання ресурсних можливостей в дихотомії "інформація — знання". Саме з причин відсутності когнітивних інструментів такі можливості практично не використовуються для створення необхідних для розвитку соціуму нових змістів як найважливіших продуктів економіки знань. Як стверджує український науковець О. Пархоменко, діалектична система інноваційної економіки "інформація — знання", в якій роль "творчої практики" виробництва знань виконує людина (трансформуючи інформацію в знання), побудована на застосуванні природного принципу "об'єднання можливостей", є керованою, а інформація й знання в ній функціонують у нерозривному взаємозв'язку. Цей принцип і покладений в основу інноваційної економіки, оскільки в процесі творчості людини, із застосуванням діалектичної системи "інформація — знання", з'являється стадія наукового пізнання і саме її можна порівняти із "творчою фабрикою" створення нового знання і продукту, властивості яких є більшими за суму складових" [15, с. 8, 10], бо "виношується, народжується" нова ідея (рис. 1).

Головну роль у вибудовуванні "інноваційного коридору" може відігравати саме дослідницько-підприємницький університет, що орієнтується на ефективний проектний розвиток своєї міжнародної діяльності та в якого є наявності принципово необхідні для функціонування коридору ресурси. Серед них: перспективні технологічні рішення та напрацювання, кваліфіковані наукові кадри з навиками підприємницької діяльності. З одного боку, наявність таких неформальних зв'язків є явною перевагою, бо для "запуску та розкрити інноваційного коридору" немає потреби у наявності будь-якої спеціальної інституціональної структури або міжсекторного органу управління, що виконує роль своєрідного

"пускового агрегату для відкриття коридору". З іншого боку, стійкий розвиток коридору буде визначатися саме ступенем інтеграції між учасниками інноваційної системи і тим інструментом, котрий буде забезпечувати їх взаємодію [9, с. 151].

В "інноваційному коридорі" є два ключові питання: що людина повинна зробити (виробляти)? і як? На перше питання дає відповідь філософія, на друге — методологія. Філософія є фундаментом методології інновацій та пов'язаних з ними процесів і систем. Інновації "народжуються" в результаті віртуальних розумових висновків щодо об'єктів, які не існують. Чим радикальніша інновація, тим вона віртуальніша, і тим міцніший її філософський фундамент. З іншого боку, сама філософія інновацій є прискорювачем розвитку суспільства, що прагне успішно вирішувати економічні, соціальні й політичні проблеми [16, с. 69].

У широкому філософському сенсі інновація є умова і механізм, під впливом якого здійснюється прогрес. В основі буття будь-якої системи покладено закон періодичного інноваційного оновлення. При цьому слід відмітити такі закономірності:

— інноваційні перетворення є синхронними, а в інноваційному оновленні зберігається базове ядро інноваційної системи, параметри ж її існування змінюються відповідно до тих обставин, які задають координати актуальності;

— інноваційна діяльність розвивається нерівномірно і циклічно, хвилі інноваційної активності змінюються спадами. Спостерігаються чітко виражені інноваційні цикли різної глибини і терміновості. Ці цикли проходять на мікрорівні наступні фази: дослідження — проектування — розроблення — впровадження в виробництво — вихід на ринок інновацій. А на макрорівні ланцюг має вигляд: впровадження — дифузія — рутинізація/хабітуалізація — імітація — адаптація);

— в циклах інноваційної динаміки діє свого роду природний відбір. А саме — ефективні та життєздатні інновації "вбудовуються в генотип" соціальної системи і повторюються потім її актуалізованими модифікаціями;

— кожна інноваційна хвиля породжує "вибухи" суспільств у суспільстві. Боротьба традицій та інновацій є тим "боліснішою", чим радикальніше відбувається трансформація соціальної системи [17, с. 90; 18, с. 85].

Отже, розкриваючи зміст "інноваційного коридору" (рис. 1) зазначимо, що інноваційний процес кризь призму філософії починається з ідеї, а закінчується матеріальним втіленням. У сукупності ці види виробництва утворюють єдиний технологічний ланцюг виробництва і використання знань, набутих у процесі пізнання. Виробництво інновацій розпочинається з інтелектуального продукування, а саме зі створення досконалих індивідуальних та колективних знань, що народжують ідею. Наступним етапом є інформаційне продукування. Воно відбувається шляхом кодування та розповсюдження інноваційних ідей. Завершальним етапом є уречевлення отриманих ідей в інноваційному продукті.

Наша гіпотеза підтверджується науковими дослідженнями українського професора В. Осецького, який стверджує, що суть нового глобального феномена, який визначатиме прогрес суспільства і людини у XXI столітті розкривається через ланцюги виду: "розвиток — знан-

ня — людина — економіка" та "наука — освіта — інвестиції" [19, с. 184]. До того ж, як наголошує О. Завгородня, "за допомогою цінностей та знань конструюються фрейми раціональності, як багатопланові, спадкові, стійкі когнітивні структури, що задають на рівні колективного і несвідомого, ціннісно-смысловий зміст буття" [20, с. 99].

Враховуючи взятий урядом курс на модернізацію та всеохоплююче реформування, пропонуємо інституціональний фон інноватизації економіки розглядати й тлумачити в рамках моделі "111". Під інституціональним фоном інноваційної економіки пропонуємо розуміти впорядкований інноваційний розвиток країни на всіх рівнях економічної агрегації відповідно до основного закону сфери інновацій (наприклад, Закон України "Про інноваційну діяльність"), що й визначає інституціональну палітру (низка законів, наказів, постанов, норм, які прямо або опосередковано регулюють інноваційний розвиток) інноваційної економіки.

До того ж варто зазначити, що інституціональна та організаційна структура економіки впливає не лише на ефективність виробництва інноваційної продукції, але й на ефективність інноваційних розробок, що сьогодні, як ніколи, є важливими для наукоємних галузей України.

Вважаємо, що в загальному вигляді інноватизація економіки України в перспективі могла б проходити в чотири етапи, які бажано реалізовувати паралельно та одночасно. Перший етап — це зосередження уваги на провідних і нерозвинених ринках України, імпортуванні технологій, закупівлі готового інноваційного обладнання, тобто всеохоплююче застосування стратегії імітації [21, с. 49]. На другому етапі уряду країни не обійтись без застосування моделі "відкритих інновацій". За цієї моделі, створивши ринково-конкурентні інститути, можна стимулювати залучення прямих іноземних інвестицій і на основі активності ТНК, створити нові венчурні підприємства та великі компанії з високим науково-технічним рівнем розвитку.

Результативне застосування моделі "потрійної спіралі", на нашу думку, можна розглядати, як третій етап інституціонального забезпечення інноватизації економіки. На цьому етапі варто сформулювати стійкий взаємозв'язок і ефективну взаємодію між бізнесом, урядом та інститутами інноваційного розвитку. На четвертому етапі слід практично реалізувати модель "конкурентоспроможність — інновації — продовжуваність", для якої перспективним може бути тісний взаємозв'язок всіх рівнів управління. Передбачається, що уряд, на рівні з приватним сектором, активно інвестуватиме в наукомісткі інноваційні проекти з довгостроковим горизонтом планування.

Інституціональна структура економіки інноваційного типу повинна "вибудовуватись на фундаменті" базисних інститутів. Виокремлення базисних й комплементарних інститутів та інституціональних форм слугуватиме методологічним інструментом встановлення взаємозв'язків і взаємодії між різними рівнями економічної агрегації інноваційної системи. Практичним втіленням базисних інститутів інноваційного розвитку на рівні реально функціонуючої економіки інноваційного типу є інституціональні форми, а саме:

— мережу інститутів у суспільному і приватному секторах, діяльність та взаємодія яких імпортує, модифікує й поширює нові технології;

— національні інститути, зі структурою їх стимулів і компетенцій, що визначають інновативний стан національних фірм, темпи та напрям технологічного навчання в країні;

— набір чітких установ, які спільно й індивідуально сприяють розробленню і дифузії нових технологій та забезпечують умови, в межах яких уряди формують й здійснюють політику з метою впливу на створення інновацій [22, с. 76—77].

Згідно з теорією інституціоналізму, важливим завданням "суспільства інновацій" є розробка інституціональної "суперструктури, яка може бути сполучною ланкою між конкуренцією та координацією... До такої структури повинні бути інтегровані протоінституції (підсвідомі мотиви) через їх збудження, свідомо створенні інституції конституційного характеру, а також соціокультурні елементи, традиції, звичаї" [23, с. 72]. Оскільки інститути інноваційного розвитку створюються людьми, то саме індивідууми здатні розвивати і змінювати їх, при цьому формуючи можливості, якими володіють члени суспільства інновацій. До того ж, інноваційні підприємства і організації започатковуються з метою використання цих можливостей і в міру свого розвитку, вони ж і змінюють інститути [24, с. 23; 25, с. 111; 26, с. 19].

У підсумку варто зазначити, що реалізація концепції "інноваційного коридору" є інфраструктурним фактором розвитку інноваційної екосистеми, механізмом її інтеграції в світовий інноваційний процес, і вона може бути легко реалізована за ефективною взаємодією всіх елементів "потрійної спіралі" [9, с. 152], тобто дослідних установ, великого й малого бізнесу та влади.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, проведений глибокий аналіз інституціонального фону та з'ясування антропологічних особливостей інституціонального базису інноваційної економіки дають підстави стверджувати, що сьогодні "диктується" новий тип організації системи соціуму та його інститутів, тобто новий інституційний лад, новий господарський порядок, для якого характерним є новий інституціональний устрій [7, с. 16]. Новий господарський порядок більш динамічний та постійно потребує узгодження з вимогами поточного часу. Виникає й вимога мобільності свідомості індивідуумів та їх відповідності швидкості соціальної й інноваційної динаміки.

Подальші дослідження можна здійснювати в напрямі пошуку нових законів інноваційного розвитку з метою пізнання на їх основі, взаємозв'язку між інституціональним розвитком й інвестиційним кліматом та формуванням "інноваційного ландшафту" в Україні, а також удосконалення методології аналізу інституціонального зрізу інноваційного розвитку.

Література:

1. Чухно А. Інституціоналізм: теорія, методологія, значення / А. Чухно // Економіка України. — 2008. — № 7. — С. 4—12.

2. Набатова О.О. Джерела і особливості інституціоналізації соціальних інновацій у трансформаційній економіці / О.О. Набатова // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Сер. Економічні науки. — 2011. — № 3 (51). — С. 234—240.

3. Пархоменко О.В. Інноваційна економіка як результат взаємодії економічної і соціальної систем / О.В. Пархоменко // Науково-технічна інформація. — 2009. — № 3. — С. 3—6.

4. Зайцев Ю.К. Діалектика формування, функціонування та розвитку двох гілок економічної теорії у ХХ — на початку ХХІ ст. / Ю.К. Зайцев // Європейський вектор економічного розвитку. — 2012. — Вип. 2 (13). — С. 77—81.

5. Одягайло Б.М. Економіка: транзитивність від найпростішої до глобальної / Б.М. Одягайло; Київський національний економічний ун-т, Криворізький економічний ін-т. — Д.: Пороги, 2003. — 311 с.

6. Краус Н.М. Гносеологічні аспекти й антропологічний вимір інституціонального базису інноваційної [Електронний ресурс] / Н.М. Краус // Економіка та суспільство. — 2016. — № 4. — Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua>

7. Краус Н. М. Гносеологічні аспекти інституціонального виміру інноваційної економіки / Н. М. Краус // Теорія та практика реформування економічних систем: тези доп. II Міжнар. наук.-практ. форуму "New Economics", 1—10 лист. 2015 р. — Краків; Київ: Вид-во "Центр учбової літератури", 2015. — С. 16—17.

8. Краус Н.М. Становлення інноваційної економіки в умовах інституціональних змін: монографія / Н.М. Краус. — Київ: Центр учбової л-ри, 2015. — 596 с.

9. Куфтырёв И.Г. Международный инновационный коридор как инфраструктурный фактор развития технологического предпринимательства / И.Г. Куфтырёв, С.С. Передня // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. Экономические науки. — 2013. — № 3 (3). — С. 147—152.

10. Kraus N.M. Global and national trends of condition of human capital as a basic institute of formation of innovative economy / N. M. Kraus, K. M. Kraus // Socio-economic aspects of economics and management: Collection of scientific articles. — Masachusets: Taunton, 2015. — Vol. 1: Aspekt Publishing. — P. 65—67.

11. Норт Д. Институциональные изменения: рамки анализа / Д. Норт // Вопросы экономики. — 1997. — № 3. — С. 6—17.

12. Краус Н.М. Реалізація інноваційного проекту підприємницькою структурою в рамках дії "вітряка інновацій" / Н.М. Краус, К.М. Краус // Економіст. — 2016. — № 2. — С. 4—8.

13. Краус Н.М. Детермінанти тіньової економіки в інноваційних умовах господарювання: монографія. — Полтава: Дивосвіт, 2014. — 148 с.

14. Полещенко К.Н. Пространство инноваций: структурный анализ проблемной области инновационной деятельности / К.Н. Полещенко, В.И. Разумов, Л.И. Рыженко // Инновации. — 2010. — № 11 (145). — С. 34—38.

15. Пархоменко О.В. Діалектична система "інформація — знання" як визначальний фактор реалізації

принципу "об'єднання можливостей" в умовах функціонування інноваційної економіки / О.В. Пархоменко, А.О. Пархоменко // Науково-технічна інформація. — 2011. — № 4. — С. 8—13.

16. Завадовский В.В. Философия и методология инновационного процесса / В.В. Завадовский // Инновации. — 2011. — № 7 (153). — С. 69—73.

17. Немчинова Е.Ю. Лидерство в свете инновационной парадигмы социального развития / Е.Ю. Немчинова // Инновации. — 2011. — № 1 (147). — С. 89—92.

18. Kraus N.M. The market of innovations: factors, incentives, obstacles and perspectives for effective functioning / N.M. Kraus, K.M. Kraus // The USV Annals of Economics and Public Administration. — 2016. — Vol. 16. — Issue 1 (23). — С. 85—91.

19. Осецький В.Л. Інноваційно-інвестиційний вектор соціально-економічного розвитку: регіональний аспект / В.Л. Осецький // Наукові праці НДФІ. — 2012. — № 3 (60). — С. 183—185.

20. Завгородня О.О. Інноваційна динаміка національної економіки: монографія / О.О. Завгородня. — Дніпропетровськ: Пороги, 2014. — 408 с.

21. Краус Н.М. Формування "інноваційного коридору" в процесі інституціоналізації інноваційної економіки в рамках моделі "9і" / Н.М. Краус // // Інвестиційно-інноваційні засади розвитку національної економіки в ринкових умовах: зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Ужгород, 24-25 квіт. 2015 р.). — Ужгород-Мукачево: Вид-во "Карпатська вежа", 2015. — С. 49—50.

22. Крапивний І. В. Перспективи розвитку національної інноваційної системи в Україні / І. В. Крапивний // Механізм регулювання економіки. — 2011. — № 1 (51). — С. 73—79.

23. Одягайло Б.М. Національне та інтернаціональне в економічній системі України (спроба методологічного синтезу): монографія / Б.М. Одягайло. — Кривий Ріг: Залозний В.В., 2009. — 183 с.

24. Краус Н.М. Економічна парадигма інноваційного розвитку: біфуркаційний аспект / Н.М. Краус // Інституціональні перетворення в суспільстві: світовий досвід і українська реальність: тези доп. учасників ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Мелітополь, 19—21 верес. 2014 р. — Мелітополь: Вид-во Мелітопол. ін-ту держ. та муніципального упр. Класичного приватного ун-ту, 2014. — С. 23—26.

25. Краус Н.М. Понятійний апарат та критерії інституціоналізації інноваційної економіки в контексті структурної економічної трансформації / Н.М. Краус // Фінанси України. — 2015. — № 1. — С. 111—125.

26. Ковальчук Ю.А. Роль государственного регулирования и институциональной среды в условиях инновационной экономики / Ю.А. Ковальчук, С.Г. Поляков, И.М. Степнов // Инновации. — 2013. — № 3 (173). — С. 18—25.

References:

1. Chukhno, A. (2008), "Institutionalism: theory, methodology, significance", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 7, pp. 4—12.

2. Nabatova, O. O. (2011), "Sources and characteristics of institutionalization of of social innovations in the

transformational economy", *Visnyk Donetskoho natsionalnogo universytetu ekonomiky i torhivli imeni M. Tuhan-Baranovskoho. Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 3 (51), pp. 234—240.

3. Parkhomenko, O. V. (2009), "Innovative economy as a result of the interaction of economic and social systems", *Naukovo-tekhnichna informatsiia*, vol. 3, pp. 3—6.

4. Zaitsev, Ya. K. (2012), "Dialectics of formation, functioning and development of two branches of economic theory in XX—XXI centuries", *Yevropeyskyi vektor ekonomichnoho rozvytku*, no. 2 (13), pp. 77—81.

5. Odiahailo, B. M. (2003), *Ekonomika: tranzytyvnist vid naiprostishoi do hlobalnoi [Economy: transitivity from the simplest to the global]*, Porohy, Dnipropetrovsk, Ukraine.

6. Kraus, N. M. (2016), "Epistemological aspects and anthropological dimension of institutional basis of innovative economy", *Hnoseolohichni aspekty i antropolohichni vymiry instytutsionalnogo bazysu innovatsiinoi ekonomiky*, [Online], vol. 4, available at: <http://ekonomyandsociety.in.ua> (Accessed 7 Nov 2016).

7. Kraus, N. M. (2015), "Epistemological aspects of institutional dimension of innovative economy", *Tezy dopovidei II Mizhnarodnogo naukovo-praktychnoho forumu "New Economics" [Report theses of II International scientific-practical forum "New Economics"]*, *Teoriia ta praktyka reformyvannya ekonomichnykh system [Theory and practice of the reforming of economic systems]*, Center of educational literature, Kyiv, Ukraine, pp. 16—17.

8. Kraus, N. M. (2015), *Stanovlennia innovatsiinoi ekonomiky v umovakh instytutsionalnykh zmin [The formation of innovative economy in terms of institutional changes]*, Center of educational literature, Kyiv, Ukraine.

9. Kufyrev, I. G. And Perednya, S. S. (2013), "International innovation corridor as an infrastructure factor of the development of technological entrepreneurship", *Vestnik Nizhegorodskogo universytetu imeni N. I. Lobachevskogo. Ekonomicheskie nauky*, vol. 3 (3), pp. 147—152.

10. Kraus, N. M. and Kraus, K. M. (2015), "Global and national trends of condition of human capital as a basic institute of formation of innovative economy", *Collection of scientific articles "Socio-economic aspects of economics and management"*, Massachusetts, Taunton, USA, vol. 1, pp. 65—67.

11. Nort, D. (1997), "Institutional changes: a framework of analysis", *Voprosy ekonomiky*, vol. 3, pp. 6—17.

12. Kraus, N. M. and Kraus, K. M. (2016), "Implementation of innovative project by business structure in the framework of action "windmill of innovations", *Ekonomist*, vol. 2, pp. 4—8.

13. Kraus, N. M. (2014), *Determinanty tinovoi ekonomiky v innovatsiinykh umovakh hospodariuvannya [Determinants of shadow economy in innovative conditions of the economy]*, Dyvosvit, Poltava, Ukraina.

14. Poleshchenko, K. N. Razumov, V. I. and Ryzhenko, L. I. (2010), "Space of innovations: structural analysis of problem area of innovative activity", *Innovatsii*, vol. 11 (145), pp. 34—38.

15. Parkhomenko, O. V. and Parkhomenko, A. O. (2011), "Dialectical system of "information — knowledge" as a determining factor of the implementation of principle "unification of opportunities" in conditions of functioning of innovative economy", *Naukovo-tekhnichna informatsiia*, vol. 4, pp. 8—13.

16. Zavadovskiy, V. V. (2011), "Philosophy and methodology of innovative process", *Innovatsii*, vol. 7 (153), pp. 69—73.

17. Nemchinova, E. Yu. (2011), "Leadership in the light of innovative paradigm of social development", *Innovatsii*, vol. 1 (147), pp. 89—92.

18. Kraus, N. M. and Kraus, K. M. (2016), "The market of innovations: factors, incentives, obstacles and perspectives for effective functioning", *The USV Annals of Economics and Public Administration*, vol. 16, issue 1 (23), pp. 85—91.

19. Osetskiy, V. L. (2012), "Innovation and investment vector of social and economic development: regional aspect", *Naukovi pratsi NDFI*, vol. 3 (60), pp. 183—185.

20. Zavhorodnia, O. O. (2014), *Innovatsiina dynamika natsionalnoi ekonomiky [Innovative dynamic of national economy]*, Porohy, Dnipropetrovsk, Ukraina.

21. Kraus, N. M. (2015), "Formation of "innovative corridor" in the process of institutionalization of innovative economy within the model "9i", *Zbirnyk naukovykh prats za materialamy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Collection of scientific works on the materials of International Scientific and Practical Conference]*, *Investytsiino-innovatsiini zasady rozvytku natsionalnoi ekonomiky v rynkovykh umovakh [Investment and innovative foundations of the development of national economy in market conditions]*, Vydavnytstvo "Karpatska vezha", Uzhhorod — Mukachevo, Ukraine, pp. 49—50.

22. Krapyvnyi, I. V. (2011), "Prospects of the development of national innovative system in Ukraine", *Mekhanizm rehulivannya ekonomiky*, vol. 1 (51), pp. 73—79.

23. Odiahailo, B. M. (2009), *Natsionalne ta internatsionalne v ekonomichnii systemi Ukrainy (sproba metodolohichnoho syntezy) [National and international in the economic system of Ukraine (attempt of methodological synthesis)]*, Zoloznyi, V. V., Kryvyi Rih, Ukraine.

24. Kraus, N. M. (2014), "Economic paradigm of innovative development: bifurcational aspect", *Tezy dopovidi uchasnykiv IX Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Abstracts of participants of the IX International Scientific and Practical Conference]*, *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia [International Scientific and Practical Conference]*, Melitopol Institute of State and Municipal Management of Classic Private University, Melitopol, Ukraine, pp. 23—26.

25. Kraus, N. M. (2015), "Conceptual apparatus and criteria of institutionalization of innovative economy in the context of structural economic transformation", *Finansy Ukrainy*, vol. 1, pp. 111—125.

26. Kovalchuk, Yu. A. Polyakov, S. G. and Stepnov, M. I. (2013), "Role of government regulation and institutional environment in conditions of innovative economy", *Innovatsii*, vol. 3 (173), pp. 18—25.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2017 р.